

Sloní čtvrtletník Save-Elephants, 2024/I – leden-březen

Terén: Přehled aktivit, výstupů a hlavních poznatků:

V prvním čtvrtletí roku 2024 jsme v Kongu přivítali množství různých dobrovolníků a osob, které všemožně našim projektům pomáhali.

Významným počinem bylo jakési pokračování projektu „Elephangelist“ z produkce Lukáše Hodise. Tentokrát se jeho tým filmařských expertů vypravil do Konga znovu po roce a půl, aby zmapoval postup našich aktivit a vytvořil další fundraisingový a propagační nástroj. Jako veřejně známá tvář projektu dorazil český hudebník a aktivista Ben Cristovao. Strávili jsme v Kongu na několika přírodních lokacích tři týdny během února a mapovali pytláctví i ochranu slonů a dalších druhů. Kromě těchto ústředních postav projektu se v týmu opět do Konga vrátili také filmmakeři a fotografové Jakub Chlouba a Radek Karkys a nově i pomocní kolegové a partneři Vojtěch Toman a Michal Herčka. Podařilo se natočit zajímavý materiál a četné výpovědi i nečekané situace, z čehož vznikne v dalším roce dokumentární minisérie s cílem zvýšit povědomí o nutnosti ochrany (nejen) konžské přírody.

Tým během natáčení s Benem Cristovao cestou k salině Madjama Bai (foto Radek Karkys)

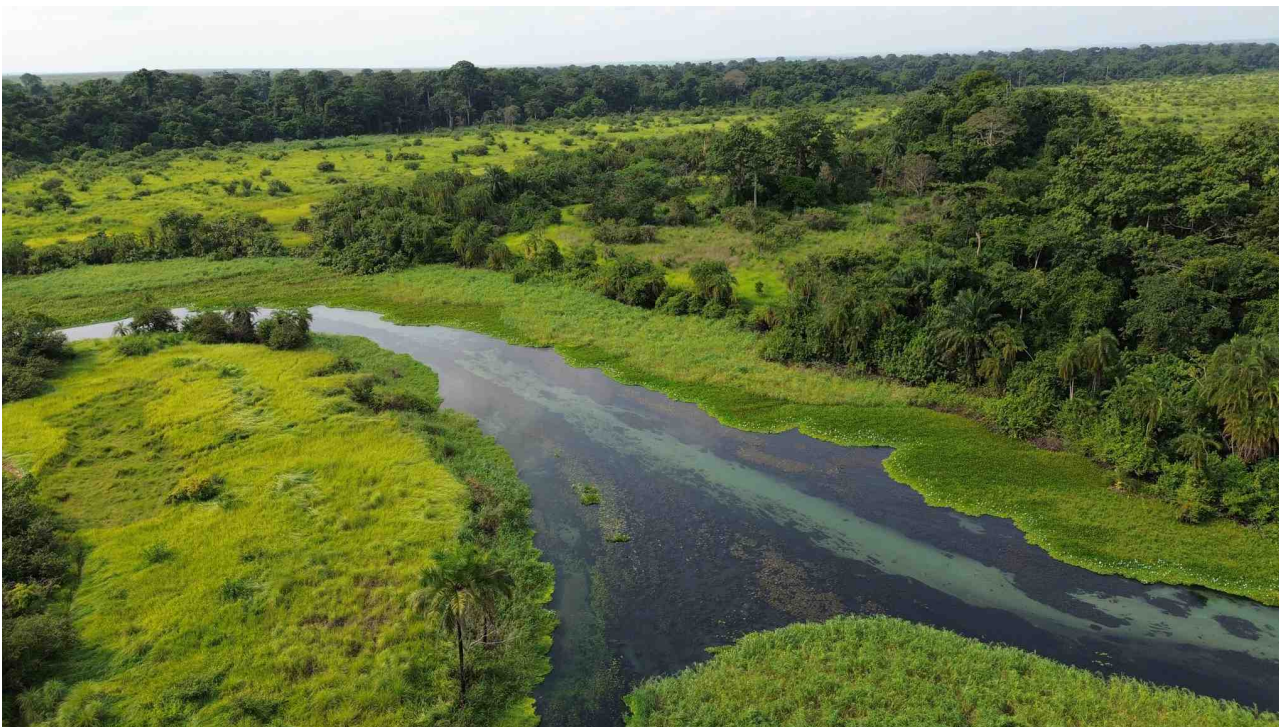
Během části mise jsme spolupracovali s čelným konžským znalcem slonů Clementem Inkamba a pomohli jsme financovat misi na základní rekonstrukci dřevěné pozorovací platformy na salině Madjama Bai, kde jsme později s Benem a týmem natáčeli slony pralesní.

Před skončením této mise jsme v metropoli Brazzaville zdokumentovali stav soliterně žijícího samce hrocha na soutoku řek Djoué a Congo, zaznamenali jeho snad nepříliš vážná poranění z dřívějších a s pověřenými osobami diskutovali o případné budoucí možnosti toto problematické zvíře přesunout do rezervace Tsoulou, kde je skupina hrochů již velmi zredukována pytláctvím a v současnosti máme vlastním pozorováním jasně potvrzenou přítomnost jen dvou jedinců (neznámého pohlaví a příbuznosti) v řece Niari/Modré řece.

Soliterní hroch „uvězněný“ mezi velkoměsty Kinshasa a Brazzaville (foto Radek Karkys)

V Tsoulou i v širší periferii, jakož i na ekofarmě v Kibindouka se během počátku roku angažovali též dva dobrovolníci Tadeáš Šíma a Radovan Černý. Pánové pomáhali s kladením a kontrolou fotopastí a audiorekordérů mimo jiné na řece Leboulou a též podnikli další návštěvu u soliterních samců slonů v Ngamadzambala, o jejichž výskytu jsme se dozvěděli v předcházejícím trimestru. Během jejich pobytu jsme také uspořádali další průzkumy Tsoulou (zejména pahorků na jihu) ve spolupráci s konzervátorem rezervace a poté na Modré řece organizovali další brigádu na odstraňování vegetačního pokryvu tzv. vodního hyacintu, nebezpečné invazní rostliny, z hladiny pomalu proudícího toku. Dobrovolníci zaznamenali s pomocí dronu také pobytové stopy po hroších v bezprostřední blízkosti Modré řeky.

Dronový pohled na úsek Modré řeky v Tsoulou se spásanou travou od hrochů na levé straně snímku (foto Radovan Černý)

Během práce dobrovolníků se také jejich tým účastnil evakuace zraněného mladíka z Leboulou našim vozem Škoda Yeti do místní nemocnice v Kibangou. Mladý muž potřeboval urgentní lékařské ošetření, neboť byl vážně zraněn útokem buvola v oblasti genitálií. Jednalo se o pytláka, který nepřesnou střelbou buvola jen zranil a ten se v sebeobraně vydal zneškodnit svého nepřítele. Mladý pytlák byl v Kibangou ošetřen a ještě třetí den jej naši dobrovolníci navštívili v poměrně uspokojivém stavu, ale den poté už byl dotyčný mrtev. O osudu buvola nám není nic dalšího známo.

Mírně odlišnou agendu měli profesionální biologové, kteří též dorazili na několik týdnů. Podruhé se do oblasti vypravil ekolog, vysokoškolský pedagog a ochránce přírody Ondřej Sedláček, který se specializuje na ptactvo a hmyz. S tím se poprvé do Konga vydal zoolog ze ZOO Plzeň Tomáš Peš, specialista na plazy. Částečně je doprovázel i náš klíčový dobrovolník a student ekologie Filip Schätz. Prozkoumávali širší okolí rezervace a splavili opět řeku Ngokango a Niari. Při terénním monitoringu potvrzovali přítomnost mnoha dalších druhů zejména ptáků. Jedna z velice zajímavých novinek je konečně potvrzení přítomnosti krytpicky žijí vranule šedokrké (*Picathartes oreas*), vzácného druhu ptáka hnízdícího v jeskyních. Přímým pozorováním i s pomocí fotopasti jsme odhalili jednu hnízdní jeskyni v širším okolí rezervace Tsoulou, s minimálně dvěma páry vranulí. S místními lidmi (v obci Passi Passi) začínáme jednat o nutnosti ochrany lesa v okolí této lokality, neboť přežití tohoto druhu by mohlo mít skrz ekoturismus a birdwatching pozitivní vliv i na ekonomiku této malé vesnice.

Mládě a vejce v jeskynním hnízdě vzácné vranule šedokrké v Passi Passi (foto Tomáš Peš)

Během mise se také podařilo odhalit živého luska bledobřichého v držení pytláka a vypustit jej zpět do přírody na úpatí pohoří Mayombe JZ od rezervace Tsoulou.

Biologové Tomáš Peš a Ondřej Sedláček při vypouštění zabaveného luska bledobřichého

Ještě později dorazila na místo také dvojice nových expertních dobrovolníků, spisovatel Jan Pavelka s dlouholetými zkušenostmi s rozvojovými projekty v mnoha tropických zemích světa (většinou v rámci působení v organizaci Člověk v tísni) a mladý ošetřovatel zvířat ze ZOO Praha Dominik „Pudink“ Sikora se zkušenostmi s plazy a teraristikou. Spolu s konzervátorem rezervace Tsoulou, Patrickem Mikounou, jsme sdíleli logistiku a v širší periferii rezervace se setkávali s občany a zástupci místní samosprávy pro plánování nejvhodnějších rozvojových projektů i mapování dalších druhů.

Jednání se zástupci místní samosprávy v okolí Tsoulou při návštěvě Jana Pavelky (z prava) a konzervátora rezervace Tsoulou Patrika Mikounou (foto Dominik „Pudink“ Sikora)

Zprostředkovali jsme také v oblasti Tsoulou pobyt a cestování dvěma dobrodruhům a vodákům ze Slovenska, kteří měli v plánu detailněji poznat místní řeky. Peter „Becko“ Ondrejovič a Michal Šaradin si nakonec pro své průzkumy vybrali nám již částečně známé řeky Leboulou a Niari. Jejich pozorování přírody a lidské aktivity v okolí se hodilo i nám.

V únoru jsme také zprostředkovali zajištění dvou našich dřívějších detekčních psů plemene belgického ovčáka malinois na „psí důchod.“ Téměř 10 letá fenka Doli a mladší pes Charm byli v minulých letech součástí protipylácké a protipašerácké vyhledávací jednotky při národním parku Odzala-Kokoua, kterou jsme všemožně podporovali a kterou koordinátor Arthur Sniegon mnoho let vedl. Fenka Doli je v Kongu narozenou dcerou české feny Cama, která od nás jako první z České republiky přijela do Konga. V národním parku Odzala-Kokoua již pro psy bohužel nenašli uplatnění a tak jsme asistovali při přesunu a zaškolení psů do struktury ekofarmy v Kibindouka, spřátelené a personálně propojené struktury, kde zůstanou psi na dožití coby partáci a hlídači.

První den přijetí bývalých detekčních psů Charma a Doli na jejich klidný psí důchod na periferii Tsoulou (foto Radovan Černý)

V únoru bohužel došlo k autohavárii půjčené Toyoty Hilux při řízení jedním z našich kolegů. Terénní vůz jsme měli půjčený po dobu terénních misí s Benem Cristovao a při předposledním dni a přesunu (pouze řidič a žádný spolucestující uvnitř auta ani na korbě) došlo k nehodě, která mohla být fatální. Naštěstí se našemu kolegovi nic nestalo. To však nejde říci o Toyotě, která byly v důsledku opuštění silnice a převrácení přes střechu zcela zdemolována. Přežil pouze motor, který se dalo zachránit, vyjmout a přenést na podvozek a do karoserie jiné nepojízdné, avšak nehavarované Toyoty. Řešením tohoto, jakož i umořením dluhu za nepřiměřeně dlouhé půjčovné nám vznikla hluboká finanční krize, která bude mít důsledky i pro další měsíce našeho fungování.

Téměř kompletně zničená Toyota Hilux v důsledku nehody na periferii Tsoulou (foto Radek Karkys)

V příloze tohoto reportu přikládáme i updatovanou verzi naší současné databáze identifikačních karet slonů pralesních, které v prostoru rezervace Tsoulou a blízké periferie pomocí fotopastí mapujeme. Pomocí znaků na klech, uších a tělech slonů dokážeme v tuto chvíli individuálně rozlišit 12 slonů, přičemž další řada fotek a videí z fotopastí nám neumožňuje říci, zda se jedná o tytéž nebo další jedince. Je pozoruhodné, že podle všeho jsou zatím všichni poznaní jedinci dospělí samci, přestože podle otisků stop a svědectví lidí se v oblasti vyskytují též skupinky samic se slůňaty. Druhou pozoruhodností je též přítomnost dvou slonů zcela bez klů. U jednoho jedince jsme bohužel na zatím jediném videu z fotopasti odhalili zranění na distální části chobotu, způsobené pravděpodobně dřívějším zachycením se do drátěného oka nastraženého na lov menších zvířat na bushmeat.

LEBOULOU – Forest Elephants ID

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Přehled dosud individuálně rozpoznávaných slonů pralesních v Tsoulou a okolí

V březnu jsme vůbec poprvé od našeho zapojení do průzkumu a ochrany Tsoulou zaznamenali čerstvou sloní mršinu – dospělého jedince, ležícího v mělké vodě v řece Niari na severní hranici Tsoulou. Stalo se tak bohužel jen jediný den poté, kdy naši slovenští přátelé oblast opustili a ani nikdo další z našeho širšího týmu se zrovna v regionu nevyskytoval, aby mohl zasáhnout a situaci lépe prověřit. Kvůli nedostatku systematického vyšetřování a absenci pořádné dokumentace je tak bohužel více otázek než odpovědí. Podle snímku části hlavy a pravého ucha víme, že se nejednalo o slona již známého v naší databázi. Pravděpodobně se jednalo o samce. Není však známo, jestli skutečně a jak byl slon zabit, kde se tak stalo (zda jeho tělo na místo nálezu připlavil proud) a vlastně ani to, jestli měl tento slon přirozeně kly (zdá se, že spíše nikoliv!) a jestli je někdo odstraňoval... krátce po nálezu se tělo slona stalo přes zákaz předmětem zájmu vesničanů pro množství masa a neorganizovaná intervence místní policie, která měla snahu situaci nějak řešit, se ukázala jako bezzubá. Tělo bylo částečně rozporcováno na maso, částečně spáleno a částečně ponecháno rozkladu v proudu řeky.

Sloní mršina (patrně přirozeně bez klů) na břehu řeky Niari přímo v rezervaci Tsoulou

V návaznosti na tento případ se koordinátor Arthur Sniegon vydal také do věznice v krajském městě Dolisie, kde se setkal se dvěma dříve zadrženými pytláky slonů a snažil se zjistit případné indicie vedoucí i k objasnění tohoto případu. Bohužel setkání s vězni v první fázi nepřineslo nijak závratné poznatky a to nikoliv kvůli neochotě lidí mluvit, ale spíše nedostatku vyjadřovacích kompetencí, orientace v mapě a přesné paměti ze strany odsouzených pytláků.

Zákulisí a česká fronta:

27. 3 – v dobročinné kavárně Kukang coffee v Ústí nad Labem, provozované ochranářskou organizací Kukang Rescue Program na ochranu (nejen) outloňů vystoupili se svou společnou osvětově-zábavnou prezentací nejlepší herečky Ha Thanh Špetlíková a Veronika Čermák Macková společně s koordinátorem Arthurem.